

FINANSUTSKOTTETS BETÄNKANDE
nr 19/1990-91 med anledning av ltm
Lasse Wiklöfs m.fl. hemställningsmo-
tion till landskapsstyrelsen om att
landskapets regionalräkenskaper
kompletteras med beräkningar som
redovisar produktionens effekter på
miljö och naturresurser.

Landstinget har den 10 december 1990 inbegärt finansutskottets yttrande över motionen. Utskottet, som i ärendet hört planeringschefen Bjarne Lindström och docenten Staffan Westerlund i dennes egenskap av t.f. projektledare för landskapsstyrelsens miljövårdsarbete, får med anledning härav anföra följande.

I motionen föreslås att landskapets regionalräkenskaper skall kompletteras med beräkningar som redovisar produktionens effekter på miljö och naturresurser.

Frågan hur nationalräkenskaperna skall kompletteras så att de bättre belyser naturresursanvändningen och miljöpåverkan är föremål för utredning såväl nationellt, nordiskt som internationellt. Syftet med nationalräkenskaper är att mäta samhällets produktion av varor och tjänster under ett år. Bruttonationalprodukten (BNP) är således inget mått på välfärden och är inte heller avsedd att vara det. Naturresurser ses inte som produktiva tillgångar och deras utnyttjande avspeglas således inte i nationalräkenskaperna. Ett land kan alltså utvinna alla sina mineraltillgångar, försämra kvaliteten på sin odlingsbara jord och förorena vattentillgångar utan att detta påverkar den uppmätta nationalinkomsten. Naturresursernas värde ligger i deras möjligheter att i framtiden generera inkomster. Om naturresurserna inte behandlas som produktiva tillgångar finns risk för att miljöaspekterna inte beaktas i tillräcklig utsträckning.

Vad gäller det internationella arbetet noterar utskottet att ett omfattande arbete pågår inom FN, OECD och EG på området. Utvecklingen av nationalräkenskaperna bör följa internationella rekommendationer. En utvidgning av nationalräkenskaperna med naturresursräkenskaper bör därför bygga på internationellt vedertagna principer. Nämnas kan att BNP inte får definieras avvikande från FN:s nationalräkenskapssystem, vilket utesluter beräkning av grön BNP på kort sikt. En av fördelarna med att nationalräkenskaperna bygger på riktlinjer utarbetade genom FN är att det är möjligt att jämföra siffror från olika länder. FN har dock

uppmanat medlemsländerna att börja utarbeta miljöräkenskaper som komplettering till nationalräkenskaperna. Ett sådant arbete har igångsatts i flere länder och FN arbetar för att harmonisera det. Norge och Frankrike är de länder som utvecklat sina naturresursräkenskaper längst. USA har under år 1989 beslutat att upprätta sådana. Man har i de nordiska länderna och på internationell nivå byggt ut den statistiska redovisningen av miljöförhållanden för att förbättra BNP som beslutsunderlag. Svagheten med miljöstatistik är svårigheten att bedöma dess andel av den samlade bilden.

Det nordiska utskottet för naturresurs- och miljöstatistik har tidigare utarbetat en rapport om en nordisk beskrivningsmodell för naturresursräkenskaper och avser att åter aktualisera dessa frågor främst genom att förbereda nordiskt agerande i övrigt internationellt arbete.

I riket pågår ett utvecklingsprojekt om naturresursräkenskaper som kommer att färdigställas under år 1992. I Danmark har regeringen tillsatt en ämbetsmannagrupp under Danmarks statistik för att utreda frågan om statistikbelysning av förhållande mellan miljö och ekonomi. I Norge har man de senaste åren satsat på utveckling av miljöstatistik och bearbetning därav i form av resursräkenskaper. I Island fattade alltinget i maj 1990 ett beslut om nya metoder för beräkning av nationalräkenskaperna. Alltinget har gett regeringen i uppdrag att undersöka beräkningsmetoder som tar hänsyn till produktionsverksamhetens inflytande på miljö och naturliga resurser. I Sverige slutligen har finansdepartementet tillsatt en utredning om hur nationalräkenskaperna kan kompletteras så att miljön ges större vikt vid ekonomiska bedömningar. I Sverige har statistiska centralbyrån utformat två statistikprogram som är av intresse i detta sammanhang - ett om miljövärd och ett om fysisk planering och naturresurshållning. Den svenska miljöstatistiken omfattar bl.a. utsläpp, avfall och återvinning samt tillstånd i miljön. Statistik finns över vissa naturresurser, t.ex. mark- och vattenanvändning samt tillgångar i skog. En utredning om svenska naturresursräkenskaper har gjorts av Miljö- och naturresurskommittén (SOU 1983:86). Utredningen analyserade ett system för naturresurs- och miljöräkenskaper samt föreslog bl.a. att viss försöksverksamhet skulle genomföras, vilket emellertid inte har kommit till stånd.

Ytterligare kan nämnas att Nordiska rådet vid den 39:e sessionen i Köpenhamn nyligen antog en rekommendation (rek.nr 25/1991) där Nordiska ministerrådet uppmanas att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringarna därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhället för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (grön BNP).

Utskottet konstaterar sålunda att det pågår ett omfattande utredningsarbete i syfte att utveckla beräkningsmodeller för naturresursräkenskaper samt att miljöstatistik redan upprättats i flera länder. Tillsvidare finns dock inte någon etablerad metod för hur man skall beakta naturresurserna och miljöpåverkan i national/regionalräkenskaperna. Den största invändningen mot att utvidga standarden för nationalräkenskaperna mot grön BNP är svårigheten att fastställa värdet på många resurskategorier och miljöegenskaper.

Eftersom regionalräkenskaperna innehåller långt fler osäkerhetsfaktorer än nationalräkenskaperna finns det enligt utskottet skäl att återkomma till frågan när en modell för hur nationalräkenskaperna kan kompletteras med naturresursräkenskaper och miljöpåverkan utarbetats.

Med hänvisning till det anförda får utskottet vördsamt föreslå

att Landstinget måtte förkasta hemställningsmotion nr 15/1990-91.

Mariehamn den 16 april 1991

På finansutskottets vägnar:

Sven-Olof Lindfors
ordförande

Carina Strand
sekreterare

Närvarande vid ärendets avgörande behandling: ordföranden Sven-Olof Lindfors, viceordföranden Sundblom samt ledamöterna Lindbom, Olofsson och Tuominen.